

Találkozások

Az ezermester

A szakmai listán ilyen minősítés nem szerepel. Azt azonban mindannyian tudjuk, hogy az életben vannak ezermesterek, olyan emberek, akik nagyon sok mindenhez értenek. Ilyen embernek ismertem meg Keresztényi Ferencet, aki a szegedi múzeum asztalosműhelyében dolgozik. Őn magától most nyugalmazott asztalosnak titulálja. Ez igaz is. Viszont az is igaz, hogy hét mesterségből szerzett bizonyítványt, s legalább háromszor annyit „művelt minden érdekelt elismerésére. S ami még csodálatra méltóbb, Feri bácsi kilencvenegy éves léteére is oly fűgően dolgozik a műhelyben, hogy a fél évszázaddal fiatalabb kartársai megirigyelhetnék. Tavaly a művelődésiügyi miniszter dicsőre oklevellet küldött számára, elismerően hozzáférő és szorgalmas munkáját.

Csak nagyon nehezen állt kötélni, hogy velem beszélgessem és „újságba kerüljön”. Sarkonfordult a múzeum előtt, s bár-hogy is siettem, nem értem utol a Széchenyi térig, ott meg eltűnt a tömegben. Később engedélyemre lett, s meghívott a lakására. Lihégye csöngettem be, a régi típusú ház második emeletén otthonába. Vékonyka, alacsony ember Keresztényi Ferenc.

— Magnetofont nem hozott? — kérdezte, amikor elkezdtük a beszélgetést. Mondtam, hogy a régi technikával dolgozom, s a magánkülönbözet is immunis az érzelmi zűrdülésekre.

— Igaza van —, folytatta, majd hancutul rám nézett és kérdezett: — Hisz maga a számok határában? Úgy értem, hogy vannak számok, amelyektől nem szabadul az ember. Engem kísértek a hetes számok.

— Hétéves voltam, amikor iskolába irattak, kétszer hét, amikor elmentem fűszeresinasnak, háromszor hét, amikor besoroztak, és négyszer hét, mikor visszajöttem az első világháborúból. Nem sorolom tovább, most tizenháromszor hét éves vagyok.

— Érdekes és „szabályos” periódusok. De kedves Feri bácsi, menjünk vissza abból a sok hetesből az elejére, hogyan és hol lettek gyermekévei?

— Magyarokizásán születtem 1893. december 3-án. Apám cipész-mester volt. Amikor fölszabadultam, mint fűszeres, nem kaptam a környéken állást, de távolabb sem, Budapestem is próbálkoztam, elszegődtem utcai pecerásusnak. Keresni lehetett, de mindig féltem, nehogy ismerőssel találkozzam. Aztán egy barátom, akinek hentes volt az apja, lehívott Újvidékre, ott dolgoztam, amíg be nem sorozták. A 86-os gyalogezredhez hívtak be Szabadkára. Rövid kiképzés után a frontra vittek. Lemberg alatt comblovást kaptam, és orosz fogságba kerültem. A szibériai táborban tizenkét éven voltunk, s tíz nap alatt háromnegyed részünket elvitte a tifusz. Tomszkban termésköveket rakodtunk, Murmanskban nyáron vasutat építettünk, télen erdőt irtottunk. Fogság idején egy jó cimboramegtanított cipőfűzőkészítést is kitanultam.

— Nehezen illik a „hadihelyzetbe”.

— Más világ volt akkor. Mondjam azt, hogy Tomszkban kaptafakészítő üzletünk volt a barátommal, orosz tisztiek jöttek hozzánk, hogy a feleségüknek cipőket gyártsunk.

— Közben azokat a tiszteket elsöpörte a forradalom.

— Pontosan, sőt 1918-ban be is álltunk a vörösök hadseregébe, de nem sokáig tartott, visszajötték a fehérek és csak rá egy esztendő múlva győztek újra a vörösök. Ok is megengedték az üzletnyitást. Egy negyed marháért két pár cipőt készítettünk. Később Omszkba került a magyar csoport. Nehéz búcsúm volt azért is, mert belém szeretett egy özevgyasszony, s az is velem akart jönni. Mondtam neki, hogy mostantól egyikünk balra, másunk jobbra. Hazatértünk vég-

— Hova haza? Hiszen szétesett az Osztrák—Magyar Monarchia, s szülővárosát, családját már nem Magyarországon találta.

— A transzportunkat Bécsben eresztették szétnek, s mehetett mindenki a korábbi lakóhelyére, én Magyarokizásra, amely Jugoszláviához tartozott. Fűszerüzlet akartam nyitni, de nem sikerült. Apámnak a cipészüzletben a hűgő készíttette a felsőrészeket, majd férjhez ment egy pékhez, s akkor látták, hogy perfekt felsőrészkészítő vagyok. Egy ideig azt csináltam. Közben a sógoromékat kiutasították Magyarországra, s ők Szegedre kerültek. Huszonötben rendes útlevelem magam is Szegedre jöttem, majd kérelmeztem az állampolgárságot. Itt kitanultam a pékmesterséget.

— Mit hozott az új mesterség?

— Elég zűrzavaros volt a helyzetünk. Apám nagybeteg lett, eladta a kanizsai házat és ők is átjöttek. Közben a sógorom tönkrement, és Dunántúlra vándorolt péklegénynek. Magam a Szilléri sugárúton nyitottam pékséget. Ott hosszú ideig rendben voltak a dolgom, aztán jött a jegyesvilág, s nem tudtam elszámolni a lisztjeggel, amiért kiutalást se kaptam. Valaki viszont említette, hogy Kanizsán van egy bérbe vehető pékség. Mivel Kanizsa újra Magyarországhoz tartozott, nekivágtunk. Két stráfkocsival költöztünk a régi szülőföldre.

— Ott hogyan fogadták?

— Sütöttem a kenyeret, ízlett mindenkinek. Mondogatták is, „nézzétek meg, milyen kenyeret süt a szegedi pék”. Ez sem tartott sokáig. Negyvenegyben a pékség bérelti díját is fölemelték, nem bírtam megélni. Negyvenöt tavaszán elindultunk vissza Szegedre. Horgosnál mindent elvettek tőlünk, csak a főtt sonkát hagyták meg.

— Nem lehetett könnyű egy szál ruhában, s mindent újra kezdeni. Akkor már elmúlt ötven éves.

— Nem volt könnyű. Ballagtunk a Kálvária környékén, s láttuk, hogy az egyik ház ablakában ki van írva: „Éjjeli szállást adunk”. Egy éjszakát ott töltöttünk, majd szerettünk mi is egy jó alberletet, de kiírtuk, hogy éjjeli szállást adunk.

Beszélgésünkbe Feri bácsi felesége is bekapcsolódott, és itt-ott kiigazította az elbeszélést. „Egy ideig simlis sapkát varrt az uram, én meg árultam a piacon. Később kárpitosmunkákat is vállalt”. Visszaveszi a szót a családfő:

— Sorolja föl, milyen mesterségekre ért.

— Fűszeres, cipőfűzőkészítés, pék, kaptafagyártó, asztalos, cipész, hegedű- és gitárkészítés, kárpitos, szabó, villanyszereles... redőnyjavítás, kilincs- és zárjavítás...

— S mi a hosszú élet titka?

— Szeretni kell a munkát, a nőülést nem kell elsielni, melózni a cigarettát, a bort csak mértékkel... kártyázni viszont szabad, s a bajtól soha nem kell megijedni, nem kell belőle tragédiát csinálni. Dolgozni pedig addig kell, amíg a szerszám ki nem esik az ember kezéből.

— Jól érzi magát a múzeum-

nál?

— Kiválóan, s várom a húszéves törzsgárdaságomat.

További jó egészséget, Feri bácsi!

GAZDAGH ISTVÁN

Természet, környezet, ember

Az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal öt esztendővel ezelőtt hét területi felügyelőséget hozott létre, közöttük a szegedi székhellyel dolgozó dél-alföldi felügyelőséget, melyhez Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye tartozik. Az országos jelentőségű védett területek nagyságrendje 32 ezer 206 hektár, e területen végzik és látják el a természetvédelmi kezelési, s ezen belül 3040 hektáron a gazdálkodási tevékenységüket. Csongrád megyében 24 ezer 426 hektár az országos jelentőségű, 51 hektár a megyei védettségű természetvédelmi terület. Ezen belül két tájvédelmi körzet és kilenc megyei érték felügyelete és védelme is hozzájuk tartozik. A felügyelőség szer-teagázó munkájáról, az elmúlt évi eredményekről és nehézségekről beszélgettem Bartucz Emillel, az OKTH területi igazgatójával.

— Milyen területekre terjed ki a dél-alföldi felügyelőség munkája?

— Tevékenységünk fő irányait központi utasítások, jogszabályok határozzák meg. Három fontos területre koncentrálnak: a környezetvédelem ellenőrzésére és támogatására, a természet óvására, valamint a hatályban levő jogszabályok és rendelkezések alkalmazásának betartását kísérik figyelemmel.

— Melyek környezetvédelmi munkájuk sarkalatos problémái?

— Lehetőségeinkhez mérten a jogszabályok között és az ésszerűség keretein belül igyekszünk támogatni és környezetkímélő lehetőségekhez hozzásegíteni a területünkön dolgozó vállalatokat, intézményeket. Szeretnénk minél hamarabb meggyőzni a legnagyobb szennyezőket a természet és környezetvédelem fontosságáról, megértetni, hogy a legfrissebb jogszabályok a termelők köteletségévé tették a környezetre veszélyes anyagok ártalmatlanítását. A tervszerű megelőzés szempontjaira építve igyekszünk munkánkat továbbfejleszteni, mely a növényi, állati és emberi táplálkozási lánc komplex védelmét szolgálva a másodlagos hulladékhasznosítást segíti. Az elmúlt évben szerettük volna felmérni a veszélyes hulladékot kibocsátó üzemek, vállalatok és szövetkezetek számát, a szennyezés mennyiségét. Csongrád megyében például 718 címre — ipari üzemek, vállalatok, állami gazdaságok, térszék, kisiparosok stb. — küldtünk ki bejelentő lapokat, s kértük az önkéntes bevallást. Az első dátumra, július 30-ra a címzetettek mindössze 17 százaléka, a módosított határidőre, szeptember 30-ig is csak 47 százaléka küldte vissza ezeket az íveket. Mindez arra enged következtetni, hogy sokan még mindig nem érzik magukra nézve kötelezőnek a jogszabályokat, szomorú a kép azért is, mert senki sem tudja, valójában hány üzem, vállalat vagy kisiparos termel veszélyes hulladékot, ezzel szennyezve az emberi környezetet, ráadásul nem tudjuk megtenni azokat a lépéseket sem, amelyek elősegítenék a lerakó- és ártalmatlanító regionális objektumok megépítését.

— Gondolom, nemcsak ilyen szomorú statisztikák gyűlnek a felügyelőség irattárában. Kérem, szóljon az eredményekről is.

— Környezetvédelmi tevékenységünk során több eredményes munkakapcsolatot alakítottunk ki. A Kontakta Alkatrezsgyár szentesi gvárával pél-

dául közösen kidolgoztuk a galván eredetű, nehézfém tartalmú iszapok szűrésének optimális gazdasági és műszaki megoldását. A dél-alföldi olajbányászat és olajfelhasználás közös terméke az a nagy mennyiségű olajos hulladék, amely értékes mezőgazdasági területeket veszélyeztet. A földvédelem és környezetvédelem szempontjainak együttes figyelembevételével a gond megoldására szolgáltató jelleggel tevékenykedő gazdasági társulás létrehozására alakított ki felügyelőségünk kapcsolatot a Hosszúhegyi Állami Gazdasággal és a Bács-Kiskun megyei kommunális szolgáltató vállalattal, akik a svéd PAJAB-szisztéma alapján kívánják hasznosítani ezt a módszert a sovány homokos talajokon. Az országgrész nagy kincse a geotermikus energia. A hasznosítási programra létrehozott munkacsoportban vizsgáljuk a termásvíz káros kémiai, fizikai, biológiai és környezetre ható terhelési hatásait. Mi kezdeményezésünkre átmeneti tároló kialakításában vállalt részt a FÜTÖBER csongrádi gvára, hasonló probléma gyors felszámolásában segítettek a szentesi baromfifeldolgozó vállalatot.

— Úgy vélem, a természet óvása, a védett táj és élővilág háborítatlan őrzése a természetvédelem kiemelkedő feladata. Mit tesznek ennek érdekében?

— A dél-alföldi táj természetföldrajzi adottságainál fogva elsősorban madártani szempontból kiemelkedően értékes terület. Intézményes védelemmel biztosítjuk a legfontosabb költőterületeket és madárvonulási gyülekezőhelyeket. Az UNESCO természetvédelmi törzskönyvébe — mint európai jelentőségű madárvonulási gyülekezőhely — négy területünket jegyezték be. Közül nyolcezer hektárunk szerepel a Ramsari-egyezményben, a nemzetközi vadzajok jegyzékében. Ebből adódóan különös gondot fordítunk a védett területek ökológiai viszonyainak feltárására, az itt folyó kutatómunkára. A természetvédelem sohasem lehet öncélú, így fokozatosan törekszünk arra, hogy területeinket mind többen megismerhessék. Elsősorban a Fehér-tó erre kijelölt részét, az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékparkot, a mártélyi és szabadkígyósi tájvédelmi körzetet nyitottuk meg az idegenforgalom számára.

— Nyilván csak úgy végezhetik felelősségteljes munkájukat, ha megfelelő partnerekre találnak.

— Ez így van, önmagukban kevesek vagyunk e széles körű feladatok megoldására. Eredményességünk és hatékonyságunk alapvető feltétele a kapcsolattartás. A felügyeleti, a párt-, állami és társadalmi szervekkel meglévő együttműködés mellett kutatási tevékenységünk szorosán kapcsolódik többek között a Szegedi Akadémiai Bizottság szakbizottságainak munkájához. Kiemelt feladatunknak tekintjük az ismeretterjesztő-népszerűsítő munkát, ezért fontosnak tartjuk együttműködésünket a TIT-tel, az MTE SZ-szel, a Hazafias Népfőnt és a múzeumok szervezeteivel. Jelentősnek ítéljük a társadalmi természetvédelmi szolgálat megszervezését és szervezeti működését, s a jövőben tovább kívánjuk erősíteni és hatékonyabbá tenni széles körű kapcsolatainkat, ezzel is hozzájárulni a természettel és a környezettel megromlott viszonyunk javításához.

TANDI LAJOS

Dallos Jenő karikatúrái

Dallos Jenő grafikusművész, a Ludas Matyi munkatárs egész tevékenységét a természetvédelem, a környezetszennyezés elleni harc és az elembertelenedéssel szembeni küzdelem szolgálatába állította. Határozott, következetes és sikeres művészeti program. Fi-gyelemfelhívóak, megdöbbentőek és elgondolkodásra készítőek a valóság ellentmondásos jelenségeit fölterképező, öltetgazdag rajzai. Összeállítottaunkban szereplő három karikatúrájának címe: Szemétkosár, Füstjelek, Uniform.

